

Seat No. : _____

AG-144

April-2015

T.Y.B.A., Annual Pattern

Paper – X : Sanskrit

(अपठितम्, समासचक्रम्, छन्दांसि, दरिद्रचारूदत्तम्)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

सूचना : (1) જમણી બાજુ દર્શાવેલ અંક ગુણ સૂચવે છે.

Instructions : Figures to the right indicate full marks.

(2) પ્રશ્નપત્રમાં આપેલો હોય તે પ્રશ્નક્રમાંક જ ઉત્તરવહીમાં લખો.

Write the same question number in the answer-book as mentioned in the question paper.

૧. નીચેના પરિચ્છેદ ધ્યાનથી વાંચો અને ગમે તે એક પરિચ્છેદની નીચે આપેલા પ્રશ્નોના સંસ્કૃતમાં ઉત્તર આપો :

૧૦

1. Read the following passages carefully and answer the questions of any **one** passage in Sanskrit :

10

(1) પુરા કિલ શિબિર્નામ દયાલુર્નૃપોત્તમ આસીત્ । સ નિત્યં વિદુષઃ સાદરમાહૂય ધર્મં જિજ્ઞાસતે સ્મ । ધર્મં વિજ્ઞાય તત્ત્વજ્ઞાનં જિજ્ઞાસુઃ સ વનમધિવસતસ્તત્ત્વવિદો મુનીનુપતિષ્ઠતે સ્મ । તસ્યોત્તમાં જિજ્ઞાસાં વિચાર્ય તે મુનયસ્તસ્મૈ તત્ત્વજ્ઞાનં દિત્સન્તિ સ્મ । અતઃ પ્રસન્નચેતસસ્તે સ્વતપોઽનુષ્ઠાનાત્ કશ્ચિત્ સમયમુદ્ઘૃત્ય તમુપાદિશન્ । પિપાસુશ્ચાતક ઇવ સ સાવધાનમનસા તેભ્ય ઉપદેશમગૃહ્ણાત્ ।

પ્રશ્ના :

- (1) શિબિઃ કીદૃશો રાજા આસીત્ ?
- (2) સ નિત્યં કિં કરોતિ સ્મ ?
- (3) સ કિમર્થં મુનીન્ ઉપાતિષ્ઠત્ ?
- (4) મુનયઃ તસ્મૈ કિં દાતુમિચ્છન્તિ સ્મ ?
- (5) નૃપઃ કથમ્ ઉપદેશમગૃહ્ણાત્ ?

AG-144

1

P.T.O.

- (2) रावणो युद्धमानस्य लक्ष्मणस्य वक्षसि शक्तिनामेकेन आयुधेन प्रताडयांचक्रे । स प्रहारो लक्ष्मणं भृशं पीडयामास । तेन च स मूर्च्छां प्रपेदे । मारूतिना समानीतया महौष ध्या सोऽचिरादेव संज्ञां लेभे । तेन राघवो मारूतिं बहुमेने । सुग्रीवस्य शोको दूरीबभूव । विभीषणस्तं तुष्टाव । सर्वे वानराः हर्षनादं चक्रुः ततः रावणेन मेघनादकुम्भकर्णौ प्रेषितौ युद्धार्थम् । किन्तु रामः कुम्भकर्णं लक्ष्मणश्च मेघनादं पञ्चत्वं प्रापयामासुः ।

प्रश्ना :

- (1) रावणः केन आयुधेन कस्य वक्षसि च ताडयामास ?
- (2) लक्ष्मणः कीदृशीं दशामवाप्नोत् ?
- (3) लक्ष्मणः कथं कदा च संज्ञां लेभे ?
- (4) संज्ञागतं लक्ष्मणं दृष्ट्वा वानराः किमकुर्वन् ?
- (5) रावणेन युद्धार्थं कौ प्रेषितौ ? तौ काभ्यां पञ्चत्वमधिगतौ ?

२. (अ) नीचेनामांथी कोठपण अक कारिका समजावो : ५

2. (A) Explain any **one** of the following Karikas : 5

- (1) यल्लिङ्गं यद्वचनं या च विभक्तिर्विशेष्यस्य ।
तल्लिङ्गं तद्वचनं सैव विभक्तिर्विशेषणस्यापि ॥
- (2) कर्तृकर्मक्रियायुक्तः प्रयोगः स्यात्सकर्मकः ।
अकर्मकः कर्मशून्यः कर्मद्वन्द्वो द्विकर्मकः ॥

(अ) नीचेना विशे नोध लपो : (गभे ते भे) १०

(B) Write notes on the following (Any **two**) : 10

- (1) लुक्समासः – अलुक्समासश्च ।
- (2) समासानां चतुर्विधं प्राधान्यम् ।
- (3) नित्यसमासः – अनित्यसमासश्च ।

अथवा/OR

अडुव्रीडि सभासनुं लक्ष्ण आपी, तेना प्रकारो सोदाहरण थयो.

Define and discuss with illustrations the varieties of attributive compound.

- (क) नीचेना शब्दसमूहो उपरथी समास रथी, तेना प्रकार जडावो : (गमे ते पांथ) ५
- (C) Form compounds and name their types from the following group of words : 5
(Any five)
- (1) तटं तटं प्रति । (6) शीतं च तत् उष्णं च ।
(2) ग्रामं गतः । (7) शाकप्रियः पार्थिवः ।
(3) चन्द्रवत् मुखम् । (8) रामेण सह वर्तते इति ।
(4) प्लक्षश्च न्य ग्राधश्च । (9) गुण इति बुद्धिः ।
(5) शोभनं गात्रं यस्याः सा । (10) त्रयाणां शुङ्गाणां समाहारः ।
3. नीचेनामांथी कोठपश भे छंढनां लक्षश-अंधारश संस्कृत उदाहरशसहित सभजावो : १०
3. Define and explain with scanning and Sanskrit illustration any two of the following metres : 10
- (1) वसन्ततिलका (4) अनुष्टुप
(2) उपजाति (5) पृथ्वी
(3) शार्दूलविक्रीडित
४. (अ) नीचेनामांथी कोठपश भे श्लोकोनो अनुवाद करो : ८
4. (A) Translate any two of the following verses : 8
- (1) उदयति हि शशाङ्कः क्लिन्नखर्जूरपाण्डु –
युवतिजनसहायो राजमार्गप्रदीपः ।
तिमिरनिचयमध्ये रश्मयो यस्य गौरा
हतजल इव पङ्के क्षीरधाराः पतन्ति ॥
- (2) स मद्धिधानां प्रणयैः कृशीकृतो
न तस्य कश्चिद् विभवैरमण्डितः ।
निदाघसंशुष्क इव हृदो महान्
नृणां तु तृष्णामपनीय शुष्यति ॥
- (3) रक्तं च तारमधुरं च समं स्फुटं च
भार्षितं च न च साभिनयप्रयोगम् ।
किं वा प्रशस्य विविधैर्बहु तत्तदुक्त्वा
भित्त्यन्तरं यदि भवेद् युवतीति विद्याम् ॥
- (4) परिचिततिमिरा मे शीलदोषेण रात्रि –
बहुलतिमिरकालास्तीर्णपूर्वा विघट्टाः ।
युवतिजनसमक्षं काममेतन्न वाच्यं
विपणिषु हतशेषा रक्षणः साक्षिणो मे ॥

- (ब) नीचेनामांथी कोठपण बे ससंदर्भ समजावो : ८
- (B) Explain with reference to the context any **two** of the following : 8
- (1) अतिदरिद्रपुरुषसक्ता गणिका अवचनीया भवति ।
  - (2) अथवा बुभुक्षयौदनमयमिव जीवलोकं पश्यामि ।
  - (3) अञ्जुके ! स्नेहः पृच्छति, न पुरोभागिता ।
  - (4) अधिकमधुरस्य आम्रस्य अयोग्यतया अस्थि न भक्ष्यत इति ।
  - (5) अहो रमणीयताऽद्य दिवसस्य ।
५. नीचेनामांथी गमे ते बे पर टूंकनोंध लपो : १४
5. Write short notes on any **two** of the following : 14
- (1) संवाहकप्रसङ्गः ।
  - (2) विदूषकनुं पात्र
The character of विदूषक
  - (3) प्रकरणां लक्षणो
The characteristics of प्रकरण.
- अथवा/OR**
- ‘दरिद्रयाऽदत्त’ ना तृतीय अंकनुं रसदर्शन करावो.
Appreciate Act-III of the दरिद्रचारूदत्त.
- अथवा/OR**
- ‘दरिद्रयाऽदत्त’ नी नायिकानुं पात्रालेखन करो.
Give characteristics of the heroine of दरिद्रचारूदत्त.
-